

บทที่ 1

กำเนิดและวิวัฒนาการของตัวอักษร

ก่อนที่จะศึกษาถึงกำเนิดและวิวัฒนาการของตัวอักษร ผู้ศึกษาจำเป็นจะต้องทำความเข้าใจกับคำบางคำที่เกี่ยวข้องในหัวข้อที่จะศึกษาในวิชานี้ เพราะคำเหล่านี้จะปรากฏต่อไปอยู่เสมอๆ ดังนี้

ตัวอักษร คือลายเส้นที่ชัดเจียนเป็นรูปสัญลักษณ์เพื่อใช้แทนเสียงและสื่อความหมายในภาษาพูด อย่างไรก็ตามสัญลักษณ์ต่างๆ ที่นำมาใช้จะต้องเป็นที่ยอมรับของสังคมนั้นๆ คือสามารถสื่อความเข้าใจได้ตรงกัน

ภาษา พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึงเสียงหรือกิริยาอาการที่ทำความเข้าใจซึ่งกันและกันได้ คำพูด ถ้อยคำที่ใช้พูดจากัน โดยบริယายหมายถึงคนหรือชาติที่พูดภาษาหนึ่งๆ หรืออาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า

ภาษา หมายถึง สื่อที่ใช้ในการทำความเข้าใจระหว่างผู้สื่อและผู้รับสาร สื่อต่างๆ ที่ใช้อาจจะเป็นคำพูด กิริยา อาการ สัญญาณ หรือลายลักษณ์อักษร ฯลฯ แต่หากภาษาศาสตร์ปัจจุบันส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญเฉพาะภาษาพูด เพราะภาษาพูดเป็นสื่อที่ใช้มากในการสื่อสารทั่วไป ส่วนภาษาเขียนเป็นเพียงตัวแทนหรือเป็นการบันทึกภาษาพูดเท่านั้น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช 2526 : 5)

จากคำจำกัดความข้างต้น จะเห็นได้ว่า ตัวอักษรและภาษา มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ตัวอักษรจะเป็นสัญลักษณ์ที่ใช้แทนเสียงเพื่อสื่อความหมายในภาษาพูด ขณะนี้ ชนบ้างเฝ่า บางเชื้อชาติ บางภาษาอาจจะไม่มีตัวอักษรใช้เป็นของตนเองก็ได้ เช่นประเทศทางทวีปยุโรปแต่ละประเทศจะมีภาษาเป็นของตนเอง แต่ส่วนใหญ่จะใช้ตัวอักษรromainในการบันทึกเสียงพูด กลุ่มชนชาวอาหรับซึ่งมีอยู่หลายประเทศต่างนี้ยอมใช้ตัวอักษรอารบิก และชนกลุ่มน้อยอีก many กลุ่มที่ใช้ภาษาถิ่นอีกจำนวนมากยังไม่มีตัวอักษรใช้เป็นของตนเอง ยิ่งไปกว่านั้นบางเชื้อชาติได้รับภาษาและตัวอักษรของชาติอื่นๆ มาใช้ควบคู่ไปกับภาษาของตน แต่ต่อมากลายของตนค่อยๆ เสื่อมไป จนท้ายที่สุดจะไม่มีทั้งตัวอักษรและภาษาเป็นของตนเองอีกต่อไป นอกจากนี้ ประเทศเกิดใหม่บางประเทศอาจจะรับภาษาตั้งเดิมของชาติให้ชาติหนึ่งมาเป็นภาษาของตน จึงใช้ตัวอักษรตามภาษาหนึ่งๆ ด้วยก็มี เช่น ประเทศไทย เมริกา ออสเตรเลีย เป็นต้น

อักษรวิทยา (Palaeography) หมายถึงการศึกษาการพัฒนาตัวอักษรโดยพิจารณาค้นคว้าตัวอักษรที่มีรูปแบบสัณฐาน (Form) ที่คล้ายคลึงกัน และมีอักษรวิธีเหมือนกัน เพื่อศึกษาหาต้น

กำหนดของตัวอักษรเหล่านั้นว่า ได้คือคล้ายหรือดัดแปลงมาจากอักษรต้นแบบ ชนิดใด จากนั้นจะพยายามอธิบายการคลี่คลายของตัวอักษรที่อยู่ในสกุลเดียวกันว่ามีการคลี่คลายมาอย่างไร ทั้งนี้ จะต้องอธิบายให้สัมพันธ์กับประวัติการสืบทอดทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะการสืบทอดวัฒนธรรมด้านการเขียนตัวหนังสือด้วย (อวช บุณโณทก 2536 : 1)

อักษรธิ (Orthography) หมายถึงวิธีการประสมอักษรเป็นคำๆ โดยมีพยัญชนะ สรุต ตัวสะกดตามมาตรฐาน ใช้เครื่องหมายวรรณยุกต์และเครื่องหมายพิเศษต่างๆ วิธีการของพยัญชนะลั่นโดยตามแบบของภาษาบาลีและสันสกฤตรวมทั้งการใช้ตัวเชิง ตัวเพียง เพื่อแสดงหน้าที่เป็นตัวควบกล้ำ ตัวสะกด หรือตัวตามในภาษาถิ่น ภาษาเขมร และภาษาอาสา-สันสกฤต

จะเห็นได้ว่า เมื่อเราจะศึกษาภาษาหนึ่งภาษาใด หรือแม้จะเป็นภาษาเดียวกันแต่ต่างယุค ต่างสมัยกัน ก็ย่อมจะต้องทำความเข้าใจกับอักษรธิของภาษาหนึ่ง หรือคุณนั้นๆ ด้วย

ตัวหนังสือ หมายถึงลายขึ้นเป็นสัญลักษณ์ใช้แทนความหมายของภาษาพูด แต่มีความหมายกว้างกว่าตัวอักษร กล่าวคือ ตัวอักษรเป็นส่วนหนึ่งของตัวหนังสือ เพราะตัวอักษรเป็นสัญลักษณ์แทนฐานการเกิดของหน่วยเสียงเท่านั้น แต่เมื่อต้องการจะใช้แทนเสียงพูดต้องนำตัวอักษรมารวมกันตามระบบอักษรธิ จึงจะเกิดเป็น “คำ” มีความหมายใน การพูด (อวช บุณโโนทก 2535 : 2) จะนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าตัวหนังสือคือ ตัวอักษรที่อยู่ในรูปของคำในภาษาเรียบร้อยแล้ว

เอกสารโบราณ หมายถึงหลักฐานที่เป็นภาษาและตัวหนังสือสมัยโบราณที่สำเร็จด้วยวิธีหัตถกรรม เป็นเอกสารที่บันทึกสรรพวิทยาการของบรรพชนไทย ด้านประวัติศาสตร์ อารยธรรม วัฒนธรรม จริยธรรม วรรณกรรมและคุณธรรม (คุณหญิงกุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ 2538 : 1) เอกสารประเภทนี้ คือ หนังสือตันฉบับตัวเขียน (ตัวอักษรที่เขียนด้วยปากกาหรือดินสอ) ตัวชูบ (ตัวอักษรที่เขียนด้วยหมึก คือการใช้ปากกาชูบ (จุ่ม) ลงไปในหมึกแล้วเขียนเส้นหนาและบางสลับกันในอักษรแต่ละตัว) ตัวจาร (ตัวอักษรที่ใช้เหล็กแหลมเรียกว่า เหล็กจาร จารบนใบลาน) และตัวจารึก (อักษรที่เขียนหรือจารึกด้วยเหล็กแหลมให้เป็นรอยลึกลงใบไม้ในเนื้อวัตถุ เช่น แผ่นศิลา แผ่นไม้ แผ่นโลหะ หรือวัตถุอื่นๆ)

ตัวylethuที่เอกสารโบราณปรากฏอยู่ในลักษณะต่างๆ ดังกล่าว ท่านจึงแบ่งประเภทของเอกสารโบราณออกเป็น 3 ประเภท (ก่องแก้ว วีระประจักษ์ 2538 : 1) คือ

1. จารึก คือเอกสารโบราณที่บันทึกลายลักษณ์อักษรเป็นร่องลึกลงในเนื้อของวัตถุแข็งจึงมีความคงทนภาร สามารถเก็บรักษาไว้ได้นาน รูปทรงและขนาดของจารึกไม่แน่นอน มีทั้งที่เป็นแผ่นแบน แห่งสี่เหลี่ยม แปดเหลี่ยม ทรงกลม และฐานประติมากรรม เป็นต้น ถ้าหากจารึกอยู่บนแผ่นศิลา เรียกว่า ศิลาจารึก บนแผ่นไม้ เรียกว่า จารึกบนแผ่นไม้ นอกจากนี้ อาจจะจารึกบนแผ่นหิน แผ่นทอง แผ่นเงิน และแผ่นนากระเบื้องมีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีลักษณะเหมือนใบลาน เรียกว่า จารึกลานทอง จารึกลานเงิน และจารึกลานนากระเบื้อง (คุณหญิงกุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ 2538 : 3)

2. หนังสือใบлан หรือ คัมภีร์ใบлан คือเอกสารโบราณที่จารตัวอักษรลงบนใบлан โดยจะต้องผ่านกรรมวิธีหลายขั้นตอน กล่าวคือ จะต้องตัดแต่งใบланให้มีรูปลักษณะเป็นเส้นเหลี่ยม ผึ่งผ้ายาวเสมอ กันทุกช่วง ไม่โค้งงอหรือบิดไปมา และนำมาเรียงช้อน กัน เจาะรู 2 รู ให้เสมอ กันทุกช่วง มีสายสนองร้อยรวมเป็นผูก ใบланผูกหنجีจะมี 24 ชาน (คุณหญิงกุลทรัพย์ เกษมเม่นกิจ 2538 : 4) หนังสือใบланเรื่องหนึ่งๆ อาจจะมีจำนวนผูกมากน้อยต่างกันตามความสั้น-ยาวของเรื่องที่จาร ซึ่งนับรวมเป็น 1 คัมภีร์ มีไม้ประกบสองข้างกำกับไว้หน้าหลัง มัดรวมกันแล้วใช้ผ้าห่อมัดด้วยเชือก เสียบฉลากหรือป้ายบอกชื่อคัมภีร์ไว้ที่หน้าห่อด้วย สำหรับเรื่องราวด้วยภาษาไทยในเอกสารประเภทใบланส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเกี่ยวน่องในพระพุทธศาสนา จึงนิยมเรียกเอกสารใบланว่า คัมภีร์ใบлан

3. หนังสือสมุดไทย เป็นเอกสารโบราณที่เขียนรูปตัวอักษรลงบนกระดาษไทย ซึ่งทำจากเยื่อไม้ ได้แก่ ช้อย และสา เป็นต้น นำมาทำให้เป็นกระดาษแผ่นยาวติดต่อกันเป็นแผ่นเดียวพับกลับไปมาให้เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า หน้างานตามความต้องการของผู้ใช้ และสามารถรองรับการเขียนหรือทำให้เป็นรูปลายลักษณ์อักษร เพื่อบันทึกเรื่องราวต่างๆ ได้ทั้งสองด้าน หนังสือสมุดไทยมี 2 สี คือ สีดำ เรียกว่า สมุดไทยดำ และสีขาว เรียกว่า สมุดไทยขาว หนังสือสมุดไทยนี้นิยมเรียกว่า สมุดช้อย เพราะได้นำเอาเปลือกของดันช้อยมาทำกระดาษ

นอกจากนี้ ยังปรากฏว่ามีเอกสารโบราณประเพกอื่นๆ ที่คล้ายๆ หนังสือสมุดไทย คือ

3.1 กระดาษเพลา เป็นกระดาษไทยแผ่นบางๆ ทำจากเปลือกไม้ ส่วนมากจะใช้เขียนด้านเดียว มีรูปทรงเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดต่างๆ กัน ที่รั้งกันดีคือ กระดาษสา เพราะทำจากเปลือกต้นสา

3.2 กระดาษฟรัง คือเอกสารที่ใช้กระดาษซึ่งชาวต่างประเทศเป็นผู้ผลิตขึ้นมีลักษณะเป็นแผ่นบางๆ ถ้านำมาเย็บรวมกันเป็นเล่มเรียกว่า สมุดฟรัง

3.3 ใบจุ้ม คือเอกสารที่บันทึกด้วย อักษร และภาษาโบราณลงบนแผ่นผ้ารูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า เรื่องราวกับนักจดเป็นเรื่องทางด้านประวัติศาสตร์

1.1 กำหนดตัวอักษร

การที่จะกำหนดให้แน่ชัดลงไว้ว่า จุดเริ่มต้นของตัวอักษรมีมาตั้งแต่เมื่อใดนั้นคงจะกระทำได้ยากยิ่ง แต่นักประชัญทางด้านภาษาและตัวอักษรพอจะอนุมานได้ว่าตัวอักษรจะต้องเกิดหลังจากมีภาษาพูดแล้วนานนับพันปี การที่จะทราบถึงกำหนดของตัวอักษรคงกระทำได้ยากพอๆ กับการกำหนดของมนุษย์ แต่ธรรมชาติของมนุษย์นั้นย่อมต้องการที่จะสื่อสาร ซึ่งกันและกัน ดังจะเห็นได้ว่า มนุษย์ได้ทำสัญลักษณ์ต่างๆ ไว้ตามผังถ้า หน้ามา แผ่นกิน ฯลฯ เพื่อบอกเรื่องราวต่างๆ หรือเป็นเครื่องเตือนความจำสำหรับตนเองและสมาชิกในเผ่าพันธุ์ เช่น ภาพเขียนปลาใหญ่และเครื่องมีบจับ

สัตว์น้ำที่พาเดิน อ.โงเงียม อ.อุบลราชธานี ภาพวัวแดง ที่กูพาณน้อย อ.บ้านผือ อ.อุดรธานี ภาพกลุ่มคนที่เข้าจันทร์งาม อ.สีคิ้ว อ.นครราชสีมา ฯลฯ ภาพเขียนเหล่านี้เกิดขึ้นก่อนสมัยประวัติศาสตร์ (เป็นสมัยที่มนุษย์ยังไม่รู้จักรัฐติช្សวัชรชื่นใช้) อาจเป็นการเริ่มต้นของมนุษย์ที่พยายามจะสื่อสารต่อกันหรืออาจจะมีขึ้นเพื่อการประกอบพิธีกรรมก็ได้ (อวช ปุณโนทก 2535 : 2)

อย่างไรก็ตาม นักวิชาการเชื่อว่า มนุษย์เริ่มรู้จักรัฐเขียนภาพที่พับตามผังถ้าในยุคหินก่อนต้นนั้น คงจะมีอายุประมาณ 25,000-20,000 ปีมาแล้ว รูปภาพเหล่านั้น จะเน้นโครงสร้าง คร่าวๆ หรือเขียนเป็นรูปลายเรขาคณิต โดยมีจุดมุ่งหมายในการประกอบ พิธีกรรมเพื่อความคลังความคัดล่อ จึงน่าจะจัดเป็นการผสมกลมกลืนระหว่างศิลปะและศาสนาความหลากหลายจะเป็นอักษรภาพ (อวช ปุณโนทก 2535 : 3 อ้างจากอัญชนา จิตสุทธิญาณ ม.ป.ป. : 1-2)

ต่อมาเมื่อมนุษย์เริ่มรู้จักรัฐเขียนเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ แทนความหมายในภาษาเพื่อการสื่อสารกันแล้ว ความจำเป็นในการเขียนภาพเพื่อประกอบพิธีกรรมก็ก้าวหน้าขึ้นจนเกิดเป็นขั้นตอนในการวิวัฒนาการของตัวหนังสือขึ้น

จึงอาจกล่าวได้ว่ามนุษย์เริ่มรู้จักรัฐเขียนมาแต่ตีก์ดำบรรพ์ แต่เพิ่งจะรู้จักรัฐเขียนเครื่องหมายหรือรูปแทนคำพูดเมื่อประมาณ 6,000 ปีมาแล้ว (ทองสืบ ศุภะมารค 2526 : 1)

การเขียนที่เป็นลายลักษณ์อักษร มีขั้นตอนในการวิวัฒนาการ ดังนี้

1. จากภาพบรรยายเหตุการณ์ตั้งกล่าวมาแล้ว ได้ปรับเปลี่ยนมาเป็นภาพลายเส้นง่ายๆ เพื่อใช้สื่อความหมายแทนสิ่งนั้น หรือวัตถุนั้น ในขั้นตอนนี้เกิดเป็นอักษรภาพ (Pictographs) ขึ้น เช่น อักษรอียิปต์โบราณ ตัวอักษรในยุคนี้จะใช้แทนสิ่งของหรือวัตถุที่เป็นรูปธรรมเท่านั้น ยังไม่สามารถที่จะเขียนภาษาลายเส้นแทนความหมายที่เป็นนามธรรมได้

2. จากอักษรภาพในขั้นเดิมจะเกิดปัญหาในด้านการเขียน เพราะผู้เขียนไม่สามารถจะเขียนให้สวยงามเหมือนกันทุกคนได้ จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการเขียนให้ง่ายขึ้นเพื่อให้ทุกคนสามารถเขียนได้ อย่างไรก็ตามระยะนี้คงอยู่ในยุคของการเขียนอักษรภาพอีกเช่นกัน ดังตัวอย่าง การเขียนอักษรจีน เป็นต้น

3. ตั้งได้ก้าวมาแล้วว่า อักษรภาพในยุคแรกๆ นั้น ยังไม่สามารถสื่อความหมายที่เป็นนามธรรมได้ ฉะนั้นจึงได้ประดิษฐ์ภาพที่แทนความหมายเป็นนามธรรมขึ้นมา นับเป็นการพัฒนาอีกขั้นหนึ่ง เรียกว่า อักษรความคิด (Ideographs) ซึ่งก็ปราภกภูอยู่ในอักษรจีนอีกเช่นกัน

4. เมื่อมนุษย์ใช้อักษรภาพและอักษรความคิดไปได้ระยะหนึ่ง ก็ประสบปัญหาหรือเห็นข้อบกพร่องในการเขียน คือ ยกต่อการเขียน เกิดปัญหาในการสื่อสาร ประกอบกับการที่สังคมมนุษย์ได้เจริญขึ้น จำเป็นต้องหาคำมาใช้ในภาษาให้มากยิ่งขึ้น จึงเป็นการยากที่จะคิดหาภาพสัญลักษณ์มาใช้แทนคำที่เพิ่มขึ้น ต่อมาเมื่อมีผู้ประดิษฐ์ตัวอักษรแทนเสียงขึ้นซึ่งสามารถใช้ได้สะดวก กว่า ความนิยมในการใช้อักษรภาพและอักษรความคิดจึงลดน้อยลง (อวช ปุณโนทก 2535 : 3-4)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่ามนุษย์จะได้ประดิษฐ์อักษรแทนเสียงขึ้นใช้แล้ว แต่อักษรภาพซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการเขียนนั้นยังคงพัฒนาใช้อยู่ในประเทศจีนถึงปัจจุบัน และยังได้แพร่กระจายไปยังประเทศใกล้เคียง เช่น ญี่ปุ่น และญวน (ก่อนที่จะรับอักษรโรมันไปใช้)

1.2 วิวัฒนาการของตัวอักษร

เพื่อให้เห็นถึงพัฒนาการของตัวอักษรเด่นชัดขึ้น จึงขอแยกแจงรายละเอียดการเปลี่ยนแปลงของตัวอักษรต่างๆ ดังต่อไปนี้

1.2.1 อักษรภาพ จากการศึกษาของนักอักษรวิทยา โดยอาศัยหลักฐานทางด้านโบราณคดีและรอย Jarvis ขีดเขียนของผู้คนในยุคโบราณ ทำให้ทราบว่า อักษรภาพเป็นอักษรชนิดแรกที่มนุษย์ใช้ ต่อมามนุษย์ได้ปรับปรุงให้ง่ายขึ้นเพื่อใช้เขียนคำพูดที่เป็นนามธรรมได้ เรียกว่า อักษรความคิดดังได้กล่าวมาแล้ว อักษรภาพได้ใช้กันอย่างกว้างขวางเป็นระยะเวลาส่วนใหญ่ ปี ดังปรากฏหลักฐาน ได้แก่

1. อักษรอียิปต์โบราณ มีมา ก่อนพุทธศักราชประมาณ 3,500 ปี หรือก่อนคริสต์กาลประมาณ 4,000 ปี

2. อักษรรูปลิ่ม (Cuneiform) เป็นอักษรที่ชาวสumerเรียนได้พัฒนามาจากอักษรภาพประมาณ 3,000 ปี ก่อนพุทธศักราช หรือก่อนคริสต์กาลประมาณ 3,500 ปี

3. อักษรภาพของจีน เป็นอักษรภาพที่ชาวจีนใช้เมื่อประมาณ 2,000 ปี ก่อนพุทธศักราช หรือก่อนคริสต์กาลประมาณ 2,500 ปี

1.2.1.1 อักษรอียิปต์โบราณ ชาวอียิปต์รู้จักถ่ายทอดภาษาพูดลงเป็นตัวเขียน หรือตัวอักษรเมื่อประมาณ 4,000 ปี ก่อนคริสต์กาล ต่อมาได้พัฒนาเป็นตัวอักษรต่างๆ ถึง 3 ชนิด คือ

1.2.1.1.1 อักษรเอียโรกลิฟฟิก (Hieroglyphics) เป็นตัวอักษรที่เริ่มใช้มาตั้งแต่สมัยราชวงศ์ที่ 1 (ประมาณ 2,900 ปี ก่อนคริสต์กาล) ใช้เขียนหรือแกะเรื่องราวเกี่ยวกับศาสนา ต่อมาได้วิวัฒนาการมาจนกระทั่งเป็นตัวพยัญชนะ มีผู้พบ Jarvis ที่เหมือนแห่งหนึ่งในแหลมชินาย มีอายุประมาณ 2,500 – 1,500 ปี ก่อนคริสต์กาล เป็น Jarvis ตัวพยัญชนะของอักษรเอียโรกลิฟฟิกที่ดัดแปลงแก้ไขแล้ว ถึงแม้ว่าจะมีพยัญชนะใช้แล้ว แต่อียิปต์ก็ยังคงใช้อักษรภาพเดิมปนกับตัวพยัญชนะบ้าง และใช้ภาพซึ่งแทนความคิด (Ideographs) บ้าง ภาพซึ่งแทนความคิดของอียิปต์ เช่น ขาดหัวของสิงโต หมายถึง ความยิ่งใหญ่ ตัวต่อ หมายถึงพระราชอำนาจ (อิติมา พิทักษ์ไพรัตน์ 2515 : 34)

ข้อความข้างต้นที่กล่าวถึงพยัญชนะของอียิปต์นั้น สอดคล้องกับ กำธร สติรกุล ซึ่งได้กล่าวถึงตัวอักษรของอียิปต์ว่า หนังสืออียิปต์บางตัวใช้แทนเสียง บางตัวใช้

แทนรากฐาน ของเสียงต้องผสมกันหลายตัวจึงอ่านเป็นคำได้แต่ชาวอียิปต์ไม่ได้รู้จักแยกตัวหนังสือออก มาใช้เป็นพาก Phonetics คือใช้แทนเสียงอย่างเดียว แต่กลับใช้บันเปกันไปหลายแบบจึงไม่อาจนับได้ว่าหนังสืออียิปต์เป็นพากอักษรแทนเสียง (Alphabet) (2528 : 15)

อักษรเอียโรกลิฟฟิก แปลว่า “ศាសนาจารย์” คือใช้กับพากศាសนาจารย์ เท่านั้น นับเป็นตัวหนังสือเก่าที่สุดในอียิปต์ ใช้เขียนรูปภาพของคน สัตว์ สิ่งของ และวัตถุธรรมชาติ มักจะจารึกที่ผนังเทวสถาน แผ่นหิน หินศพ และที่ฝังศพ กล่าวคือ เป็นอักษรที่เขียนประกอบกับโบราณสถานสมัยสร้างปีรามิดนั้นเอง (ทองสีบ ศุภะมาრค 2526 : 6)

1.2.1.1.2 อักษรเอียราติค (Hieratics) เป็นตัวเขียนหรือตัวรหัสของอักษรเอียโรกลิฟฟิก มักเขียนบนแผ่นกระดาษปาปรุส (ทองสีบ ศุภะมารค 2526 :) ทั้งนี้ เพราะเมื่อชาวอียิปต์ได้หันมาใช้หินปูนปาปรุส (Papyrus) แทนกระดาษ และใช้ปล้องหญ้ามาตัดทำเป็นปากกา จิมหมึกเขียน (หมึกที่ใช้เขียนทำด้วยถ่านป่นผสมแป้งเปียก) รูปตัวอักษรเอียโรกลิฟฟิก ซึ่งเคยใช้จารึกบนหินหรือแกะบนไม้จึงเปลี่ยนไป กล่าวคือการเขียนด้วยหมึกค่อนข้างจะบรรจงกว่า ในขั้นต้น การเขียนอย่างนี้จะปรากฏอยู่ในหมู่พากพระ แต่ต่อมาได้ใช้กันแพร่หลายในหมู่ราษฎร โดยเฉพาะในด้านธุรกิจการค้า (กำธร สถิติกร 2528 : 14) นอกจากนี้ ยังใช้ในการเขียนจดหมายติดต่อ เป็นการส่วนตัวและการบันทึกเรื่องราวทางวรรณคดี ทั้งนี้ เพราะเกิดความยุ่งยากในการใช้อักษรเอียโรกลิฟฟิกด้วย ชาวอียิปต์ จึงเปลี่ยนแปลงรูปแบบของอักษรเอียโรกลิฟฟิกไปทีละน้อย โดยเปลี่ยนสัญลักษณ์ และลักษณะการเขียนที่ยุ่งยากบางประการ อักษรเอียราติคเริ่มใช้ประมาณ 600 - 700 ปี ก่อนคริสตศักราช แต่ต่อมาเมื่อมีการใช้อักษรเดโมติก (Demotics) แล้ว อักษรเอียราติค (Hieratics) จึงกลایเป็นหนังสือสำหรับพระและชนชั้นสูง ใช้ในการบันทึกเรื่องทาง ศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรม ในขั้นต้นอักษรชนิดนี้จะเขียนจากบนลงมาล่าง แต่ต่อมาได้เปลี่ยนแปลงเขียนเป็นจากขวาไปซ้าย (David Dinerger 1968 : 34-35)

1.2.1.1.3 อักษรเดโมติก (Demotics) เดโมติก เป็นศัพท์ภาษากรีกแปลว่าลักษณะที่ทယานและเป็นที่นิยม อักษรชนิดนี้ได้วัฒนาการต่อมาจากอักษรเอียราติคซึ่งไม่สามารถจะกำหนดให้ชัดลงไปว่า อักษรชนิดนี้เกิดขึ้นเมื่อไร แต่ในสมัยราชวงศ์เออิโปเย (ประมาณ 712-663 ปี ก่อนคริสตศักราช) ได้มีการใช้อักษรเดโมติกแล้วและหลังจากที่พากอสสิเรียนรุกรานอียิปต์ ประมาณ 648-609 ปี ก่อนคริสตศักราชอักษรชนิดนี้ได้ใช้กันอย่างแพร่หลายทั้งในหมู่ประชาชนและในราชสำนัก มีลักษณะการเขียนผสมกันทั้งพยางค์และสัญลักษณ์ของคำ รูปแบบของตัวอักษรจะแตกต่างไปจากอักษรเอียโรกลิฟฟิก อย่างเห็นได้ชัด เช่น อักษรบางตัวจะประกอบขึ้นด้วยอักษรเอียราติค หลายๆ ตัวรวมกัน

อักษรเดโมติก เริ่มวัฒนาการที่อียิปต์ต่อ ก่อน ต่อมาจึงแพร่หลายและเป็นที่นิยมใช้กันทั่วทั้งอียิปต์ ในขั้นต้นจะใช้สำหรับเขียนในธุรกิจการค้า และในการ

เขียนจดหมายหรือเรื่องส่วนตัว แต่ต่อมาได้มีการจดบันทึกเรื่องราวทางวรรณคดี และเอกสารโบราณ ในสมัยปโตเลมี (Ptolemaic Period) ฉะนั้นอักษรชนิดนี้จึงมีการใช้ทั้งในราชสำนักและในทางศึกษา ดังจะเห็นได้จากที่มีการจารึกอักษรเดโมติคลงในตอนกลางของ แผ่นหินโรเช็ตต้า (Rosetta Stone) พร้อมกับอักษร夷โกรสิฟพิค และอักษรกรีก อักษรเดโมติกจะใช้เขียนในแนวอนจากขวาไปซ้าย และมีการใช้มาจนถึงคริสตศตวรรษที่ 5 (David Diringer 1968 : 36)

จะเห็นได้ว่าแม้แต่อักษรภาพของอียิปต์เอง ยังได้แบ่งย่อยออกเป็น ชนิดต่างๆ ดังกล่าวมาแล้วทั้ง 3 ชนิด ตัวอักษรดังกล่าวเป็นอักษรโบราณและไม่มีการใช้อย่างต่อเนื่อง ฉะนั้นหลังจากคริสตศตวรรษที่ 6 แล้ว ไม่ปรากฏว่ามีการใช้อักษรอียิปต์ในที่ใดอีก ไม่ที่สุด ไม่มี ใครอ่านได้ (ทองสีบ ศุภะมาร์ค 2526 : 7) จนกระทั้งโน้ตเลียนยกทัพไปต่ออียิปต์ ร.ก. บูสชาارد (Boussard) ได้พบศิลาจารึกที่หมู่บ้าน โรเช็ตต้า (Rosetta) ใกล้ปากแม่น้ำไนล์ เมื่อ ค.ศ. 1799 ในจารึกนั้นมีอักษรอยู่ 3 ชนิด คือ เยี่ยโกรสิฟพิค เดโมติก และกรีกโบราณ (จารึกเป็นภาษาคุณปติค หรืออียิปต์โบราณ) ต่อมาเพื่ออ้างกุญแจชนแฟรงเศสก์ได้นำจารึกนี้ไปไว้ใน British Museum ก จนถึง ค.ศ. 1822 Jean Francois Champollion ชาวฝรั่งเศสอ่านจารึกนี้ได้ (กำธร สถิตกุล 2528 : 16 – 17) ทำให้ทราบถึงพระนามของ ปโตเลมี (Ptolemy) พระนางคลีโอพัตรา และต่อมายังสามารถอ่าน พระนามฟาราโหสี่นิ้ว ออกร่องรอยหลายแห่ง จนเป็นเหตุให้เกิดมีการศึกษาวิชาใหม่ชื่น เรียกว่า อียิปต์ วิทยา (Egyptology) ซึ่งเป็นวิชาว่าด้วยอียิปต์ครั้งตึกด้วยประพันธ์ให้ปรากฏแก่ชาวโลก (อิติมา พิทักษ์- ไพรวัน 2515 : 36)

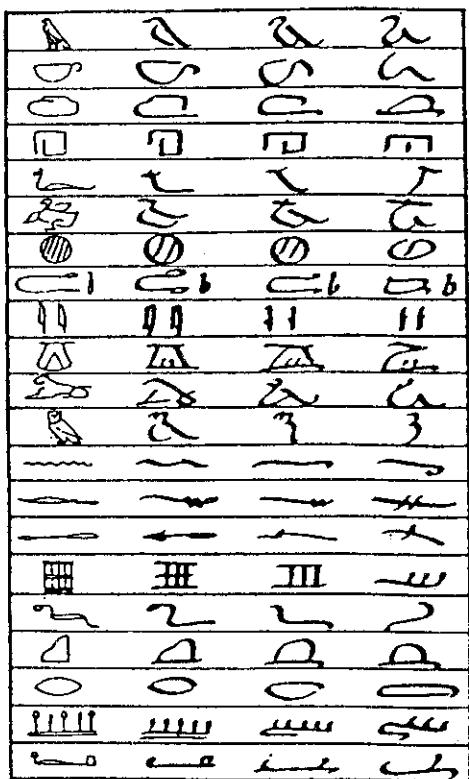
1.2.1.2 อักษรรูปลิม (Cuneiform) คำว่า Cuneiform มาจากภาษาละตินว่า Cuneus + forma Cuneus แปลว่า ลิม forma แปลว่า รูปร่างลักษณะ ฉะนั้นคำว่า Cuneiform จึงแปลว่ารูปลิม หรือ ลักษณะที่เป็นลิม ซึ่งนี้ใช้เรียกตัวอักษรสมัยโบราณซึ่งเขียนขึ้นจากเส้นต่างๆ ให้มีลักษณะเป็นลิม ราย หรือตะปุ

อักษรคูนิฟอร์ม หรืออักษรรูปลิมเป็นอักษรที่เก่าแก่ที่สุดในโลกอีกชนิดหนึ่ง มีกำหนดขึ้นระหว่าง 3,000–4,000 ปี ก่อนคริสตศักราช และเชื่อกันว่าชาวสุเมเรียนเป็นชาติแรกที่คิดอักษรนี้ขึ้นใช้ก่อนที่จะพัฒนามาเป็นอักษรคูนิฟอร์มนั้น จะปรากฏเป็นรูปอักษรภาพและกล้ายมาเป็นอักษรแทนความคิด เช่น O (วงกลม) ถ้าแทนวัตถุหมายถึง ดวงอาทิตย์ ถ้าแทนความคิดหมายถึงความสว่าง (แสงสว่าง) และวัน (กลางวัน) อักษรที่นำมาใช้ในลักษณะนี้เรียกว่า Ideographs หรือ Word Sign

อักษรคูนิฟอร์มนี้ ในระยะแรกจะเขียนลงบนแผ่นดินเหนียว และเขียนในแนวตั้งโดยนำแผ่นดินเหนียว (เขตนี้มีดินเหนียวมาก) ขึ้นๆ มากดให้เป็นรูปลิม เป็นตัวอักษรต่างๆ แล้วนำไปตากแดดหรือเผาไฟให้แห้ง เพื่อให้สามารถเก็บไว้ได้นานๆ แต่เนื่องจากการใช้วัสดุดลงไปบนแผ่นดินเหนียวบางครั้งก็ได้ตัวอักษรที่ไม่ชัดเจน กล่าวคือ ถ้ากดลงหนักๆ ตัว

อักษรจะลึก หนา ได้เส้นยาว แต่ถ้ากดเบาตัวอักษรจะลึก ตื้น เส้นสั้น และที่สำคัญคือไม่มีเส้นเค้ง เลยประกอบกับแผ่นดินเหนียวไม่คงทนถาวร แตกหักง่าย จึงไม่นิยมใช้แต่จะหันไปใช้วัสดุอื่นแทน เช่น หิน เหล็ก แก้ว วัสดุที่ใช้จารึกหรือเขียนก็ใช้ของแข็งมีค่า อาจเป็นเหล็กแหลมเจาะลงไปให้เห็นชัดเจน จากวิธีการดังกล่าว จึงเรียกอักษรชนิดนี้ตามอาการที่ทำหรือเครื่องขีด ว่า “อักษรรูปลิ่ม” อักษรชนิดนี้เท่าที่พบมีอยู่ถึง 537 ตัว (ธรรม พุณโนทยก 2535 : 5)

ເສີໂຣກລິພິຄ ເສີຢາຕີຄ ຕິໂມຕີຄ
4000 B.C. 3500 B.C. 600 B.C.

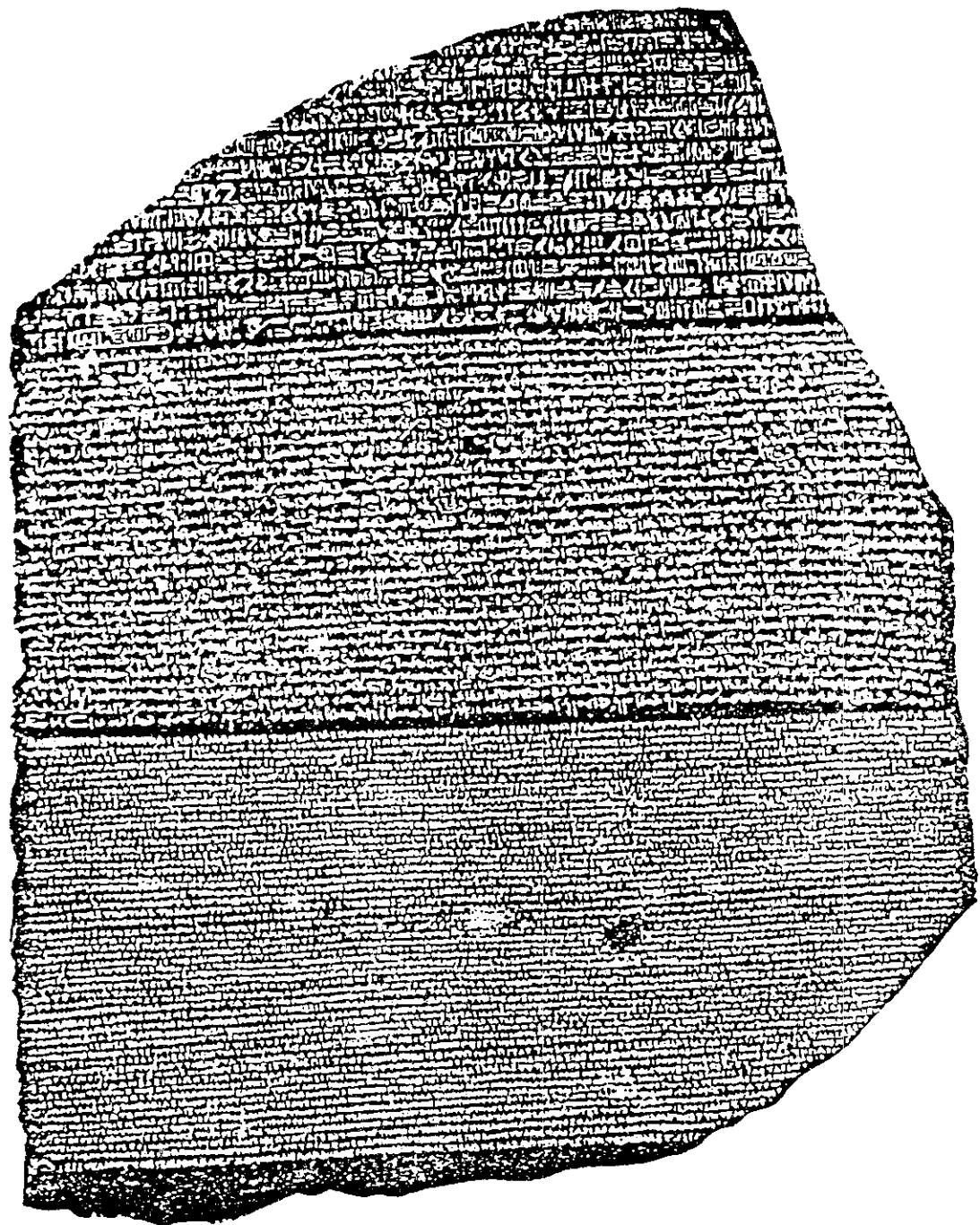

ตัวหนังสืออียิปต์ที่ค่อยเปลี่ยนแปลงไป

Hieratic zhanician		Hieratic zhanician	
ຂ	ຂ	ຂ	ຂ
ດ	ດ	ດ	ດ
ຈ	ຈ	ຈ	ຈ
ກ	ກ	ກ	ກ
ຂ	ຂ	ຂ	ຂ
ຂ	ຂ	ຂ	ຂ
ຂ	ຂ	ຂ	ຂ
ຂ	ຂ	ຂ	ຂ
ຂ	ຂ	ຂ	ຂ
ຂ	ຂ	ຂ	ຂ
ຂ	ຂ	ຂ	ຂ
ຂ	ຂ	ຂ	ຂ
ຂ	ຂ	ຂ	ຂ
ຂ	ຂ	ຂ	ຂ
ຂ	ຂ	ຂ	ຂ

การดัดแปลงตัวอักษรฟอนเขียนจากอักษรอียิปต์

(กำธร สติรกุล, 2530)

(David Diringer, 1968)
Rasetta stone (British Museum)

ในเวลาต่อมาอักษรชนิดนี้ได้แพร่หลายไปสู่ประเทศอื่นๆ ในแถบเชมิติก เท็นอ และແຕບເມໂສໂປຕະເມີຍ ดังนี้

พวກอัสสิเรียน (Assyrian) ซึ่งเข้ามาครอบครองดินแดนสูเมเรียนได้รับเอาอักษรคูนิฟอร์มไปใช้ในสมัยของพระเจ้าอัลสูร์ ทรงให้จารึกเรื่องราวด้วยอักษร ชนิดนี้ ซึ่งพบหลักฐานในห้องสมุดหลวงประมาณ 22,000 แห่ง (ທອງສືບ ສຸກະມາຮ່ວມ 2526 : 34) ต่อมาได้วิวัฒนาการในด้านรูปสัญญาณ คือ ลบรอยรูปลิ่ม ทำให้เป็นรูปสี่เหลี่ยมมากขึ้น ตัวอักษรที่ตัดแปลง มีทั้งหมด 570 ตัว

พวກบาบิโลเนียน (Babylonian) รับอักษรคูนิฟอร์มไปใช้เมื่อระยะ 1728-1686 ปี ก่อนคริสตศักราช นับเป็นยุคทองของอักษรคูนิฟอร์ม เพราะอักษรชนิดนี้ใช้ จารึกทั้งด้านวรรณคดี ประมวลกฎหมาย และวิทยาศาสตร์ ซึ่งพับในจารึกของพระเจ้ายัมมูราบี (Hammurabi) แห่งอาณาจักรบาบิโลเนีย

นอกจากนี้พวກ Chaldean และ Persian ซึ่งอยู่ในบริเวณที่ใกล้เคียง กันกับพวກสูเมเรียน

ต่อมาเมื่อชาวนิชย์ได้ประดิษฐ์อักษรชนิดใหม่ขึ้นใช้ บรรดาพ่อค้า และประชาชนต่างเลิกใช้อักษรคูนิฟอร์มตั้งแต่ 500 ปี ก่อนคริสตศักราช แต่จะยังคงใช้ต่อไปใน บรรดาพวກพระหัวโนราน นักกฎหมาย (ผู้พิพากษา) และนักต้าราศาสตร์ท่านหนึ่ง จนถึงต้น ค.ศ. 75 อักษรคูนิฟอร์มก็เข่นเดียวกับอักษรภาพของอีจิปต์ เมื่อขาดการใช้อย่างต่อเนื่องต่อมาจึงไม่มีผู้ใดอ่านได้ จนถึง ค.ศ. 1802 G.F.Grotfend ครุษารเยอร์มันได้เป็นผู้เริ่มวางหลักการอ่านอักษรคูนิฟอร์ม ขึ้น แต่ผู้ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาของ การ อ่านอักษรชนิดนี้ คือ Sir Henry C. Rawlinson ชาวอังกฤษ บุคคลผู้นี้ได้วางรากฐานการอ่านอักษรคูนิฟอร์มโดยสมบูรณ์ในปี ค.ศ. 1846 (กำธร ลัตติกุล 2528 : 13)

ปัจจุบันนี้ยังเป็นที่ตกเถียงกันว่าระหว่างตัวหนังสือของอีจิปต์และสูเมรีียนนั้น ของใครจะเก่ากว่ากัน เพราะทั้งอีจิปต์และสูเมรีียนต่างก็มีตัวอักษรใช้ในระยะเวลาต่ำสุด 3,000 ปี ก่อนคริสตกาล ถึงแม้ว่าอักษรเยี่ยโรงกลิฟฟิค จะเกิดขึ้นและใช้กันอย่างแพร่หลายในราชวงศ์ที่ 1 ของอีจิปต์ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าเอกสารโบราณบางชิ้นที่จารึกด้วย อักษรเยี่ยโรงกลิฟฟิคนั้น น่าจะเป็นเพียงอักษรภาพเท่านั้น หรืออาจจะพิจารณาได้อีกแห่งหนึ่งว่า จารึกของเอกสารเหล่านั้น เป็นขั้นตอนเริ่มแรกในการวิวัฒนาการของตัวอักษรเยี่ยโรงกลิฟฟิค (David Diringer 1968 : 34)

1.2.1.3 อักษรภาพของจีน สัญลักษณ์ หรือตัวอักษรจีนเป็นประเภทอักษรภาพ (Pictographics) และอักษรแทนความคิด (Ideographics) ชาวจีนเริ่มใช้อักษรภาพเมื่อ ประมาณ 2,500 ปี ก่อนพุทธศักราช และได้พัฒนาอักษรภาพเรื่อยมาจนสามารถเขียนแทนคำที่เป็น

นามธรรม ได้และสามารถเขียนคำได้เป็นจำนวนมาก อักษรภาพของจีนได้วัฒนาการและใช้สืบท่อมาจนถึงปัจจุบัน (อวช ปุณโนทก 2535 : 5) มีผู้ใช้อยู่ประมาณ 1 ใน 4 ของประชากรโลก

อักษรภาพของจีนมีกำหนดความเป็นมาอย่างไรนั้นยังไม่ปรากฏหลักฐานเด่นชัด แต่ปรากฏบางท่านกล่าวว่า การพัฒนาการเขียนอักษรจีนครั้งแรกมาจากมือของผู้เชื้อชาติพ่อมดต่อมาคนสำคัญชาวจีนได้พัฒนาตัวอักษรเรื่อยมาด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การประสมคำ เรียกอักษรแบบนี้ว่า อักษรแบบหยุ่ย (Huie) หรือประดิษฐ์รูปตัวหนังสือขึ้นมาใหม่โดยอาศัยตัวที่มีเสียงใกล้เคียงกันมาเพิ่มเครื่องหมายบางอย่างลงไป เรียกอักษรชนิดนี้ว่า “อักษรชิงเชิง” (Hsing Sheng) (อวช ปุณโนทก 2535 : 14) เช่น

人 = คน

大 = ใหญ่ (รูปคนกำแหง)

天 = หมา

อักษรจีนที่พบในอารีกและงานเขียนสมัยโบราณนั้น มักจะเป็นอารีกสัน្តิ มีตัวอักษรเพียง 10 – 12 คำ อย่างมากที่สุดมีประมาณ 60 คำ ข้อความที่พบในอารีกจะกล่าวถึงผู้อุทิศ คำอุทิศ การภาวนा การขอร้องให้บรรพบุรุษช่วย และนิยมเขียนลงบนวัสดุต่างๆ เช่น กระดูก แผ่นหิน บนกระดองเต่า (เอกสารการศึกษา ภาควิชาภาษาตะวันออก มหาวิทยาลัยศิลปากร) นอกจากนี้อาจจะมีการเขียนบนแผ่นกระดาษ ผ้าไหม โดยใช้ผู้กันจุ่มสีหมึกเขียน และเขียนจากบนลงล่าง หรือจากขวาไปซ้าย (อวช ปุณโนทก 2535 : 15) ด้วยเหตุนี้จึงเรียกอักษรภาพของจีนอีกชื่อหนึ่งว่า อักษรพู่กัน

Development of Cuneiform Signs							
Meaning in Sumerian English	Original Pictograph	Pictograph after turning 90°	Archaic form (c.2600-c.2350) on clay	Archaic form (c.2350-c.2150) matone or metal	Ancient Babylonian	Classic Assyrian	
gir dagger, lancet, razor	▷	◇	◇	◇	◇	◇	◇
an, dingir heaven, god	*	*	*	*	*	*	*
lu' man	◁	◁	◁	◁	◁	◁	◁
sal, munes pudendum, woman	▽	▽	▽	▽	▽	▽	▽
kur mountain	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲
gem slave- girl	▼	▼	▼	▼	▼	▼	▼
sag head	◀	◀	◀	◀	◀	◀	◀
ka, dug mouth, to speak	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶
a water	~~~~~	~~~~~	~~~~~	~~~~~			
du, gub to go, to stand	↖	↖	↖	↖	↖	↖	↖
mushen bird	↷	↷	↷	↷	↷	↷	↷
ha, ha fish, may	↷	↷	↷	↷	↷	↷	↷
gud ox	↶	↶	↶	↶	↶	↶	↶
she barley	↑↑↑↑↑	↑↑↑↑↑	↑↑↑↑↑	↑↑↑↑↑	↑↑↑↑↑	↑↑↑↑↑	↑↑↑↑↑

Origin of cuneiform characters

(David Diringer, 1968)

NO.	A	TU	GAR	NO.	A	TU	GAR
1	𒂔	𒂔	𒂔	9	𒂔	𒂔	𒂔
2	𒂔	𒂔	(REC 417)	10		𒂔	𒂔
3	𒂔	𒂔	𒂔	11		𒂔	𒂔
4	𒂔	𒂔	𒂔	12		𒂔	𒂔
5	𒂔	𒂔	𒂔	13		𒂔	𒂔
6	◁	◁	◁	14		◁	◁
7	◁	◁	◁	15		◁	◁
8	◁	◁	◁	16		◁	◁

Examples of cuneiform homophones.

1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18

Examples of cuneiform determinatives (for full explanation see text, p. 18).

1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	

Assyrian cuneiform symbols (1–18) for syllables and (19–23) vowels (1, ba; 2, da; 3, ga; 4, kha
s, ka; 6, qa; 7, la; 8, ma; 9, na; 10, pa; 11, ra; 12 and 13, sa; 14 and 15, sha).

(David Diringer, 1968)

Ancient	Modern	Ancient	Modern
日	日 <i>jih</i> sun	木	木 <i>mu</i> tree
月	月 <i>yüeh</i> moon	雨	雨 <i>yü</i> rain
山	山 <i>shan</i> mountain	矢	矢 <i>shih</i> arrow
子	子 <i>tzu</i> child	門	門 <i>mén</i> door, gate
巳	巳 <i>pa</i> great serpent	册	冊 <i>ts'ie</i> , bundle of inscribed sticks, volume, book, scroll

Hsiang symbols

Ancient	Modern	Ancient	Modern
匚	方 <i>fang</i> zone square	𡇣	𠄎 <i>yeh</i> word, to talk
勿	勿 <i>wu</i> no	中	中 <i>chung</i> middle
一	一 <i>yi</i> one	𠂔	𠂔 <i>chiang</i> border, limit, frontier
二	二 <i>erh</i> two		
三	三 <i>san</i> three		

Chih Shih symbols

Ancient	Modern	Ancient	Modern	Ancient	Modern
東	東	女	女	馬	馬
2 × East =		2 × women =		3 × horse =	
everywhere (<i>tung</i>)		quarrel (<i>wan</i>)		to gallop (<i>ch'eng</i>)	
Ancient	Modern	Ancient	Modern	Ancient	Modern
口	口	鳥	鳥	日	日
mouth	+	bird	=	sun	+
		to sing		moon	

Hui i symbols

Classification of Chinese characters.

(David Diringer, 1968)

1.2.2 อักษรแทนเสียง เป็นอักษรชนิดหลังสุดที่มีนุхย์ประดิษฐ์ขึ้นใช้ตามประวัติศาสตร์ รับรองต้องกันว่า อักษรพินิชียน หรือฟอนนิเชียน (Phoenician) เป็นต้นตระกูลของอักษรทั้งปวงที่ใช้อยู่ ยกเว้นอักษรจีน

พากฟินิเชียนเป็นผู้เชี่ยวชาญในกับพากสูเมเรียน อยู่ในดินแดนเมดิเตอร์เรเนียนตะวันออกบริเวณประเทศอิสราเอลในปัจจุบัน เคียงข่ายให้อำนาจของอียิปต์ระยะหนึ่ง แล้ว ตามมาอยู่ใต้อำนาจของอัสสิเรียน บาบีโลเนียน และเปอร์เซียนตามลำดับ ชาวฟินิเชียนคงเคยใช้อักษรรูปลิ่ม (Cuneiform) ของบาบีโลเนียน และอัสสิเรียน หรือเคยใช้อักษรเอียโรกลิฟฟิก (Hieroglyphics) และเขียวรัตติค (Hieratic) ของอียิปต์มาก่อนแต่ด้วยเหตุที่ชาวฟินิเชียนเป็นนักเดินเรือ ไปค้าขายต่างแดนได้ประสบพบเห็นลิ่งต่างๆ จึงทำให้มีความรู้กว้างขวาง มีความคิดก้าวหน้าและคงเห็นว่าการจดรายชื่อสินค้าด้วยอักษรรูปลิ่มหรืออักษรประดิษฐ์คงไม่สะดวก เพราะอักษรเหล่านั้นมีจำนวนตัวอักษรมากรามายและเรียนยาก จึงคิดประดิษฐ์อักษรขึ้นใช้ใหม่เมื่อประมาณ 850 ปี. (ก่อน พุทธศักราช 1,300 B.C.) (ทองสีบ ศุภะมาრค 2526 : 9) โดยเลือกใช้มืออักษรเอียโรกลิฟฟิก อักษรเขียวรัตติค อักษรรูปลิ่ม ฯลฯ นำมาปรับใช้เขียนในภาษาของตน

การใช้อักษรฟินิเชียนที่คันพบครั้งแรกคือ พบที่แพร่หนินทางห้องสมุด Ugarit (ปัจจุบันคือ Ras Shamrah อยู่ในประเทศ Syria) ทางตอนเหนือของฟินิเชีย มีรูปสัญญาณคล้ายอักษรคูนิฟอร์ม เชียนจากชัยไปขวา เวลาที่ใช้ คงประมาณ 1600-1200 ปี ก่อนคริสต์กาล และเจริคเป็นภาษาเชมิติก (Semitic) ตะวันตก อันมีความสัมพันธ์กับภาษา Canaanite และ Aramaic ตัวอักษรลักษณะนี้ ได้พัฒนามาจากพินิเชียน และเขตไกลล์เคียง มีตัวอักษรอยู่ 22 ตัว และเป็นพยัญชนะทั้งสิ้น (ปราชญ์บางท่านเห็นว่าอักษร พินิเชียนมีพยัญชนะอยู่เพียง 19 ตัว แต่ชาวกรีกมาเพิ่มเสียงสระขึ้นในภายหลัง) เชียนด้วยลายมือที่ต่อเนื่องกันไป และมักจะใช้เขียนเรื่องราวทางการค้าและบัญชีรายชื่อสินค้า

ด้วยเหตุที่ชาวฟินิเชียนเป็นนักการค้าซึ่งจะต้องติดต่อกับชนชาติอื่นๆ อยู่เสมอจึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้อักษรฟินิเชียนได้แพร่กระจายไปเป็นเกลุ่มชาติต่างๆ ตัวย รวมทั้งอักษรพินิเชียนเรียนได้ง่ายใช้ได้สะดวกกว่าอักษรรูปลิ่ม และอักษรเอียโรกลิฟฟิก ทำให้พากเชมิติกและชาติอินโดยุโรปียนนิยมใช้ตาม (ทองสีบ ศุภะมารค 2526 : 10) ดังนี้

กรีก ได้รับตัวอักษรของเชมิติกใช้ร้าว 1,000 ปี ก่อนคริสต์กาล ทั้งที่ยังโดยตรงจากฟินิเชียน และโดยการเผยแพร่ในรูปแบบต่างๆ แบบอาเซียนน้อย (Asia Minor) แต่การที่จะปรับปรุงตัวอักษรของตนให้สมบูรณ์นั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีเสียงสระ ชาวกรีกจึงได้ประดิษฐ์สระขึ้น ตัวอักษรกรีกจะมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยม และค่อนข้างจะเชื่อมต่อไว้ เช่น ว่าเขียนจากชัยไปขวา ชาวกรีกได้ประดิษฐ์ตัวพิมพ์ใหญ่ (Capital Letter) ซึ่งใช้ทำให้ตัวอักษรมีขนาดเท่ากัน และมีลักษณะสมมาตรทางด้านข้าง (Lateral Symmetry) จึงดูสวยงามยิ่งขึ้น หลังจากนั้นจะมีการจารึกเกิดขึ้น

อย่างรวดเร็ว ทำให้การเขียนต้องเร็วตามไปด้วย จึงเกิดตัวอักษรตัวพิมพ์สีกตามมาจนเป็นที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย

อักษรกรีกได้เปลี่ยนแปลงไปตามยุคต่างๆ และสถานที่ที่ต่างกัน โดยแผ่ขยายไปทางตะวันออกของเอเชียน้อย (Asia Minor) ในสมัยศาสนาริสต์รุ่งเรืองได้นำอักษรกรีกเข้าไปใช้ในอัฟริกา ทางด้านตะวันตกอักษรกรีกได้แพร่เข้าไปทางโบราณโดยเฉพาะในอิตาลี และอีทรัล-คานเกิดเป็นอักษรلاتินหรืออักษรโรมัน ต่อมาอักษรชนิดนี้ได้แผ่ขยายไปทั่วยุโรปโดยการปกครองของโรมันและโดยทางศาสนา Roman Church เมื่อมีการเดินเรือและลักธิล่าอาณาจักร อักษรโรมันก็ได้แผ่ขยายไปยังส่วนต่างๆ ของโลก โดยเฉพาะในอเมริกา

ด้วยการเผยแพร่ทางศาสนา อักษรโรมันได้แพร่เข้าไปสู่ภาษาภาษาอา葛าชี ในภาคมาดาภัคการ เรียดนามในคาบสมุทรอินเดียน อินโดเนเซีย ฟิลิปปินส์ จีนบางกลุ่ม และภาษาอเมริกันเดียน (Amerindian) ต่อมาได้มีการเพิ่มสัญลักษณ์ หรือรูปแบบ เพื่อนำไปใช้ถ่ายทอดเสียงในภาษาอื่นได้ และเป็นเครื่องหมายในทาง Phonetics ด้วย

กลุ่มอstrarab การเขียนอย่าง Aramiac ได้พัฒนารูปแบบต่างๆ ในเขตเชมิติค การเขียนเช่นนี้มีอิทธิพลต่อ Canaanite, Ugaritic, Accadian และ Nabataeans ในประเทศแถบอาร์เบียก็ได้ยึดวิธีการเขียนไปจาก Nabataeans อีกต่อหนึ่ง สำหรับนอกเขตเชมิติค การเขียนแบบ Aramiac ได้เข้าไปสู่ทางเหนืออยู่ในทวีปอาเซียนทั้งหมดระหว่าง Iranian, Turkish และ Mongolian ในทางใต้ของเขตเชมิติคก็จะเข้าไปใช้ในพวก Bedouins

อินเดีย ชาวอินเดียได้นำวิธีการเขียนตัวอักษรแทนเสียงอย่างพินิเขียนมาใช้ประมาณต้นพุทธศักราช โดยนำจะยืมมาจากพยัญชนะของเชมิติกตั้งแต่ในระยะแรกๆ ตัวหนังสือในอินเดียใช้อยู่ในเขตที่ใช้ภาษาอารยันตลอดถึงเนปาล และภาษาของพากตรawiเดียนในทางใต้ โดยเฉพาะอิทธิพลของพุทธศาสนาทำให้แผ่ขยายไปถึงอินเดีย และได้วัฒนาการเป็นรูปแบบต่างๆ ในเอกสารเขียวตะวันออกเฉียงใต้

อย่างไรก็ตาม ชาวอินเดียเคยพิอักษรใช้อยู่ก่อนแล้ว คืออักษรอินเดียรุ่นแรกเป็นอักษรภาพซึ่งทองสีบ ศุภะมารค กล่าวว่าเป็นอักษรที่พากทมิพเคิลเข้ามาเมื่อประมาณ 2,500 ปี ก่อนพุทธศักราช แต่อักษรอินเดียรุ่นที่สองซึ่งเป็นอักษรแทนเสียงนั้น พากอารยันรับมาหรือเรียนมาจากพากพินิเขียน หรือพากอื่นที่ใช้อักษรนี้เมื่อประมาณ 100-200 ปี ก่อนพุทธศักราช (2526 : 11)

จึงกล่าวได้ว่า อักษรแทนเสียงซึ่งชาวพินิเขียนเป็นผู้ประดิษฐ์คิดขึ้นนั้น ได้เป็นที่นิยมแพร่หลายทั่วทุกภูมิภาคของโลก โดยพัฒนาไปในรูปแบบที่เหมาะสมแก่ภาษาในถิ่นนั้นฯ แม้ว่าปัจจุบันการพัฒนาด้านการเขียนที่เป็นลายมือของบุคคลจะเห็นได้ไม่เด่นชัดนัก แต่การพัฒนาด้านการพิมพ์ยังคงดำเนินต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง จะนั้นรูปแบบของตัวอักษรจึงยังคงพัฒนาอยู่เสมอ

ที่กล่าวมาข้างต้นเป็นการซึ่งจงให้เห็นเด้าโครงอย่างกว้างๆ ของกำหนดตัวอักษร และการขยายตัวในด้านวิธีการที่นำไปใช้ ทำให้ทราบว่าอักษรของชาวอินเดียโบราณได้รับวิธีการมา จากอักษรพินิเซียนด้วย และด้วยเหตุที่อินเดียเป็นถูกราชอาณาจักรโบราณ ได้แผ่ขยายอิทธิพลต้าน ภาษาและวัฒนธรรมมาสู่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นเวลาช้านานมาแล้ว โดยเฉพาะทาง ด้านตัวอักษร อักษรอินเดียได้เป็นอักษรต้นแบบของตัวอักษรในประเทศไทย จึงจำเป็นที่จะต้อง ทราบถึงตัวอักษรโบราณที่เคยใช้อยู่ในประเทศไทยเดียโดยสังเขปก่อนที่จะศึกษาเฉพาะตัวอักษรที่ใช้ กันอยู่ในประเทศไทย

1.2.3 อักษรโบราณในอินเดีย อักษรโบราณในอินเดียที่ควรทราบมีดังนี้

1.2.3.1 อักษรพราหมี (Brahmi)

อักษรที่พบในศิลปาริเกรุนและของอินเดียและใช้กันอย่างกว้างขวางได้แก่ อักษร-พราหมี ซึ่งเชื่อกันว่าเริ่มมีขึ้นก่อนสมัยพระเจ้าโคกมหาราช (พ.ศ. 271-311) แต่ที่ปรากฏ หลักฐานจะมีอายุเพียงสมัยพระเจ้าโคกมหาราชเท่านั้น อักษรที่พบเป็นตัวอักษรที่พัฒนาจน สมบูรณ์แบบแล้วมีตัวอักษรที่เป็นพยัญชนะและสระถึง 64 ตัว นอกจากนี้ยังมีเครื่องหมายอื่นๆ อีก ด้วย (อวช บุณโณทก 2535 : 16)

นักประชัญญาทางภาษาได้พยายามสันนิษฐานเกี่ยวกับกำหนดของอักษร พราหมีไว้มากหลายพอลรูปได้ดังนี้

ก. อักษรพราหมี นำจะมีวัฒนาการ และพัฒนาจากอักษร แคบลุ่มน้ำสินธุ (Indus Pictograph) ซึ่งพิจารณาจากอักษรแทนความคิด (Ideograph) ได้แสดงให้ เห็นถึงการติดต่อระหว่างอินเดียและเอเชียตะวันตก จึงเชื่อกันว่าวิธีการเขียน เช่นนี้ได้แพร่เข้ามา กับการค้า การติดต่อโดยมีพราหมณ์รับมาตัดแปลงใช้

ข. นักประชัญชาอินเดียประติเส็บชื่นใช้เพื่อให้เหมาะสมกับไวยากรณ์ของ อินเดียเอง

ค. นักไวยากรณ์ได้พยายามรวบรวมวัฒนาการของตัวอักษร โดยแบ่ง พยัญชนะออกเป็นกลุ่มต่างๆ เช่น พยัญชนะกึ่งสระ พยัญชนะเสียงดแทรก เป็นต้น ทั้งยังพยายาม วิเคราะห์จากการเขียนทางไวยากรณ์ของอินเดีย แต่ก็ยังไม่ปรากฏหลักฐานที่เด่นชัดว่าเคย มีการใช้ อักษรพราหมีในอินเดียก่อนสมัยพระเจ้าโคกมหาราช

ง. จากการเปรียบเทียบระหว่างอักษรเชมิติกเหนือกับอักษรพราหมี จะ เห็นได้ว่าอักษรบางตัวมีลักษณะใกล้เคียงกันอยู่บ้าง ฉะนั้นอักษรเชมิติกเหนืออาจจะเป็นรากฐาน ของอักษรพราหมีได้ นอกจากนี้ลักษณะการเขียนของอักษรพราหมีที่เขียนจากซ้ายไปขวา เป็น ลักษณะเดียวกับอักษรเชมิติก

จ. จากความคิดเห็นของ Diringer ได้อ้างวิธีการเขียนแบบโบราณว่าเป็นที่รู้จักกันดีในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช และได้อ้างหลักฐานการเขียนของอักษรพราหมรุ่นแรกๆ ว่าเขียนจากขวาไปซ้าย จึงเสนอความคิดว่า อักษรอาหรมิค เป็นต้นกำเนิดของอักษรพราหม เมื่อจากอักษรอาหรมิคเป็นอักษรที่ใช้กันตามแบบพรอมแคนของอินเดียมา ก่อน ชาวอินเดียอาจรับอักษรนี้มาใช้และตัดแปลงต่อไป (เอกสารประกอบการศึกษา ม.ศิลป์ฯ , 2521)

นอกจากนี้ยังมีประชญอื่นๆ ได้แสดงข้อคิดเห็นเกี่ยวกับกำเนิดของอักษรพราหมไว้อีกหลายท่าน เช่น เชเดส์ ก่าว่าว่า อักษรเก่าที่สุดในประเทศอินเดียคืออักษรจากรากของพระเจ้าอโศกมหาราชเรียกว่าอักษรพราหม พากพราหมณ์เป็นผู้คิดขึ้น โดยได้แบบอย่างมาจาก芬尼เชีย หรือฟินิเชียน ซึ่งอาศัยอยู่ทางทิศตะวันออกของทะเลเมดิเตอร์เรเนียน (2503 : 3) หรือ

ทองสีบ ศุภะมาร์ค ให้ความเห็นว่าอักษรพราหม ที่พบเก่าที่สุดประมาณต้น พ.ศ. 300 เป็นจากรากที่ผลบัตรุ่นพระบรมสาริริกธาตุของพระพุทธเจ้า ผังอยู่ใต้เนินดินอันเป็นสูปัพพงที่ตำบลปีประวะ ใกล้กรุงกบิลพัสดุ์เก่า ประเทศเนปาล ชุดพบเมื่อ พ.ศ. 2441 ต่อมากับอักษรพราหมที่จากรากอยู่ที่เสาหินและแผ่นดินเป็นอันมาก ทั้งในประเทศอินเดีย ปากีสถาน และเนปาล ซึ่งจากรากในรากของพระเจ้าอโศกมหาราช (2526 : 12)

จากข้อคิดเห็นต่างๆ ของบรรดาประชญดังกล่าว ส่วนใหญ่จะลงความเห็นว่าอักษรพราหมน่าจะอยู่ใต้อิทธิพลของอักษรเซมิติก และยังไม่อาจกำหนดระยะเวลาได้ว่าการเขียนอักษรชนิดนี้เกิดขึ้นในประเทศอินเดียตั้งแต่เมื่อใด

อักษรพราหมที่ปรากฏอยู่ในจากรักต่างๆ มีลักษณะคล้ายอักษรฟินิเชียน แต่เนื่องจากอักษรฟินิเชียนมีเพียง 22 ตัว จึงไม่เพียงพอที่จะใช้เขียนภาษาสันสกฤตซึ่งเป็นภาษากลางของอินเดียได้ จะนั้นชาวอินเดียจึงคิดประดิษฐ์พยัญชนะเพิ่มขึ้นอีก 15 ตัวพยัญชนะพิเศษคือ นคหิต หนึ่งตัว และเพิ่มระหะ อี อยู่ ขึ้น ส่วนการใช้ตัวสะกดและการเขียนจากซ้ายไปขวา คงใช้แบบอักษรฟินิเชียนทั้งนั้น (ทองสีบ ศุภะมาร์ค 2526 : 12) จึงเป็นอักษรที่มีการพัฒนาสมบูรณ์แบบแล้ว ทั้งรูปแบบตัวอักษร และอักษรวิธี เป็นระบบที่สามารถใช้เขียนภาษาปรากถตได้เหมาะสม อีกประการหนึ่งลายเส้นของอักษรพราหมไม่คงรูปของอักษรภาษาพอยู่เลย จึงเชื่อกันว่าอักษรพราหมได้มีริบบันการมายาวนาน คือใช้ในอินเดียราว 1,200–800 ปี ก่อนคริสตกาล ทำให้เป็นปัญหาในการพิจารณาว่า อักษรพราหมได้แบบมาจากอักษรกลุ่มเซมิติกโดยเฉพาะอักษรอาหรมิคและฟินิเชียนหรือไม่ ซึ่งปัญหานี้ นักอักษรวิธีกลุ่มตะวันตก (ได้แก่ George Buhler, Weber, Benfey และ Jensen) เชื่อว่าอักษรพราหมน่าจะรับอักษรต้นแบบมาจากฟินิเชียน ซึ่งเป็นอักษรที่ใช้แพร่กระจายอย่างกว้างขวางโดยเสนอความเห็นว่าตัวอักษรพราหม 1/3 มีรูปแบบตรงกับอักษรฟินิเชียนและอีก 1/3 มีรูปแบบคล้ายคลึงกัน ส่วนอักษรที่เหลือมีรูปแบบพอเข้ากันได้ หรือปรับเข้าหากันได้ แต่มีปัญหาว่าในช่วงที่ใช้อักษรพราหมนั้น ไม่มีหลักฐานว่าชาวฟินิเชียนได้ติดต่อกับชาวอินเดียโดยตรง และอักษร

พินิเชียนไม่มีอิทธิพลต่ออักษรเพื่อนบ้านใกล้เคียงของอินเดียด้วย (อวช ปุณโนทก 2525 : 16-18) อย่างไรก็ตาม ถ้าเราพิจารณาในแง่การเดินเรือก็น่าจะเป็นไปได้ที่ชาวพินิเชียนอาจจะได้ติดต่อกับอินเดียโดยตรงมาก่อน หรือผ่านทางกลุ่มประเทศอาหรับก็ได้

แต่นักอักษรวิทยาชาวอินเดียคือ ดร.ราช บาลี ปันเดย์ (Raj Bali Panday) เสนอความเห็นว่า อักษรพราหมีกำเนิดขึ้นในอินเดีย และน่าจะก่อให้พินิเชียน โดยให้เหตุผล ว่าทิศทางการเขียนของอักษรพราหมีและพินิเชียนเหมือนกัน คือ เขียนจากซ้ายไปขวา ซึ่งผิดกับทิศทางการเขียนของกลุ่มเชมิติก และตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ชาวกรีกโบราณยืนยันว่าชาวพินิเชียนมาจากการท่องเที่ยวและแลกเปลี่ยนทางการค้ากับชาวกรีกใน地中海 ดังนั้นจึงพอจะกล่าวได้ว่า อักษรพินิเชียนได้นำมาจากอินเดียไปสู่ทะเลเมดิเตอร์เรเนียนโดยทางทะเล ดังนั้นจึงพอจะกล่าวได้ว่า อักษรพินิเชียนได้นำมาจากอินเดียไปสู่ทะเลเมดิเตอร์เรเนียน (อวช ปุณโนทก 2535 : 18 อ้างจาก Raj Bali Panday, 1975) ข้อเสนอดังกล่าวอาจจะมีผู้ตัดสินใจว่า ชาวพินิเชียนเป็นผู้คิดอักษรขึ้นใช้เองจะได้หรือไม่ และเหตุใดจะต้องมาจากประเทศอินเดียเท่านั้นเป็นประเทศอื่นที่อยู่ทางตะวันออกจะได้หรือไม่

อย่างไรก็ตาม เมื่อไม่นานมานี้ ได้พบอักษรโบราณที่ลุ่มแม่น้ำสินธุ แต่ยังไม่สามารถจะอ่านได้ นักวิชาการบางท่านจึงเสนอความเห็นว่า อักษรพราหมีอาจจะเป็นอักษรที่วิวัฒนาการมาจากอารยธรรมกลุ่มแม่น้ำสินธุได้

อักษรพราหมีจะมีรูปลักษณะผิดแปลกไป ตามกาลเวลา สถานที่ และลายมือของผู้เขียน แม้ตัวอักษรพราหมีที่ Jarvis ในรัชกาลของพระเจ้าโศกมหาราชที่ยังตั้งกังนตามถิ่นที่ใช้และลายมือที่เขียน Jarvis ต่อมาเมื่อรัชตั่งฯ ในรัชกาลของพระเจ้าโศกมหาราชได้แยกตัวเป็นเอกราชน อักษรพราหมีก็กลายเป็นอักษรอินเดียเหนือ อักษรอินเดียตะวันออก อักษรอินเดียกลางและอักษรอินเดียใต้ ภายหลังจึงวิวัฒนาการเป็นอักษรเทวนารคีและอักษรครันณะ (คุณณ) รวมทั้งอักษรประจำถิ่น เช่น อักษรคุชราตนและอักษรปัลลava เป็นต้น (ทองสืบ ศุภะมาრค 2526 : 14)

เปรียบเทียบอักษรเชมิติกหนึ่งกับอักษรพราหมี

อักษรเชมิติกหนึ่ง	อักษรพราหมี
Aleph	K, K
Gimel	ה
Teth	ת
Yod	י
Lamed	ל, ל, ל
Pe	ג, ג
Shin	ו, ו

อักษรเชมิติกเหนือ

Taw	†, ሂ
Qoph	Ϙ, ߮
Ayin	߱, ߳
Zayin	ߵ

อักษรพราหมี

ta	ତ
kha	ଖ
E	ଏ
ja	ଜ

ตัวอย่างอักษรพราหมี

สระ

A =	ା	ା =	ା	Am =	ା	Ah =	ା:
I =	ି	ି =	ି	E =	ଏ	Ai =	ାଇ
u =	ୁ	ୁ =	ୁ	O =	ୟ	Au =	ାୟ

พยัญชนะ

ତ ka	କ kha	ଗ ga	ଘ gha	ନ na
ଚ cha	ଛ cha	ଜ ja	ଝ jha	ନ na
ତା ta	ଥା tha	ଦା da	ଧା dha	ନା na
ତ ta , ତ ta	ଥା tha	ଦ da	ଧା dha	ନ na
ପ pa	ଫା pha	ବ ba	ଭା bha	ମ ma
ଯ ya	ରା ra	ଲ la	ବା va	ସା sa
ଶ sa , ଶ sa	ଶା sha	ହ ha	ଦା da	

1.2.3.2 อักษรขรรธี (Kharoshthi)

เป็นอักษรที่ใช้อยู่ในสมัยเดียวกันกับอักษรพราหมี จารึกขรรธีที่เก่าแก่ที่สุดอยู่ในสมัยพระเจ้าโศกมหาราช พบจาเรกบันหรือคุชของ Bactrian ตั้งแต่ครั้งที่อยู่ในปกรองของกรีกและเรียกอักษรนั้นว่า Indo-Bactrian ต่อมา Cunningham เสนอให้ เรียกอักษrnนี้ว่า Gandharian แต่ปัจจุบันเรียกว่า Kharoshthi

อักษรขรรธี นิยมใช้กันทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือในบริเวณตะวันตกของลุ่มน้ำสินธุถึงปัญจาบ (Panjab) ทางตะวันตกพบที่อัฟغانนิสตาน ทางทิศใต้พบเป็นบางส่วนจาก Mehenjodaro นอกจากรัฐยังพบในแคนดินาระ (Gandhara) และยังพบในรัฐมหานคร สันสกฤตในแถบ Chinese Turkistan ด้วย

นักประชาร্থบ้างท่านเช่น Buhler ได้แสดงหลักฐานเพื่อยืนยันว่าแบบตั้งเดิมของตัวอักษรขรรธี มีพื้นฐานมาจากอักษร Aramaic โดยให้เหตุผลว่า ชาวต่างชาติที่เข้ามาปกรองดินแดนแถบนี้เป็นผู้ใช้อักษร Aramaic จึงได้ตัดแปลงรูปแบบอักษรของตนให้เหมาะสมกับการเขียนภาษาพื้นเมือง เพื่อจะได้สื่อความหมายกันได้สะดวก เมื่อเทียบลักษณะตัวอักษรแล้วจะเห็นว่ามีลักษณะพื้นฐานมาจากอักษร Aramaic เช่นเดียวกับอักษรพราหมีดังกล่าวมาแล้ว

ตัวเขียนของอักษรขรรธีมีเพียงแบบเดียว แต่สามารถใช้แทนเสียงในภาษาสันสกฤตและภาษาต่างประเทศตั้งเดิมได้ทุกเสียง แต่ที่ปรากฏในจารึกจะเป็นภาษาบาลีและปรากฏตัวบ้างแบบเรียกว่า Bactro Pali หรือ Ariano Pali รูปแบบโดยทั่วไปของอักษรขรรธีจึงไม่ต่างไปจากอักษรพราหมีมากนัก แต่มีทิศทางการเขียนที่ตรงกันข้ามกัน คือ อักษรขรรธีและเขียนจากขวาไปซ้ายมือ

อักษรชนิดนี้ใช้ในวงศ์แบบกว่าอักษรพราหมี และได้ใช้ต่อ กันมาจนถึงสมัยของพระเจ้ากนิษกะแห่งราชวงศ์คุชชาดะ (Kushanas) ประมาณพุทธศตวรรษที่ 7-8 หลังจากนั้น อักษรขรรธี ได้سابสูญไปจากอินเดียก่อนพุทธศตวรรษที่ 10 (ท่องสืบ คุณธรรมรค 2526 : 14)

1.2.3.3 อักษรเทวนาครี (Devanagari)

หลังจากที่อักษรพราหมีได้ใช้กันเป็นที่แพร่หลายในอินเดียแล้ว ประมาณพุทธศตวรรษที่ 9 พระเจ้าจันทรคุปต์ที่ 1 ได้ทรงสร้างราชวงศ์คุปต์ขึ้น ตัวหนังสือคุปต์ซึ่งวิวัฒนาการมาจากอักษรพราหมี จึงเป็นแบบของตัวหนังสืออินเดียทางเหนือและยังแพร่หลายไปยังอินเดียและทางใต้ของประเทศไทย

ในราชวงศ์ที่ 11 ได้มีการปรับปรุงรูปแบบตัวอักษรคุปต์ให้เลียนอนด้านบนเป็นเส้นตรงอยู่ในระดับเดียวกันและเส้นตั้งที่สำคัญจะทำมุ่งจากกับเส้นอนด้านบน เส้นประกอบอื่นๆ ทำมุ่งทะยาน หรือเป็นเส้นโค้งประกอบกับเส้นหลักสองเส้นดังกล่าว และปลายเส้นของตัวอักษรบางเส้นจะทำหัวนาคล้ายหัวตะปู จึงเรียกอย่างไม่เป็นทางการว่า หนังสือหัวตะปู

แต่โดยทั่วไปเรียกว่าอักษรเทวนารคี ชื่อหมายถึง หนังสือในนาครของเทพ คือตัวหนังสือที่เขียนสำหรับคนในเมือง ซึ่งต่อมาได้ใช้กันอย่างแพร่หลายที่สุดในอินเดียภาคเหนือ (กำรา สถิรกุล 2530 : 27) การวิจัยการตั้งกล่าวได้คงรูปเป็นอักษรเทวนารคีตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 14 เป็นต้นมาปรากฏหลักฐานในจารึกของพระเจ้าชาอิงกเหวะ เมื่อ พ.ศ. 1347 (ธวัช ปุณโณทก 2535 : 21 อ้างจาก ชูศักดิ์ พิพย์เกสร 2527 : 37) ตัวอักษรตั้งกล่าวจารึกเป็นภาษาสันสกฤต

ต่อมาอักษรเทวนารคีได้แพร่กระจายไปจากภาคเหนือของอินเดีย เป็นอักษรธิเบต อักษรเนปาล อักษรแคนเมียร์ อักษรเบงกอล ฯลฯ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าอักษรเทวนารคีไม่ได้เข้ามายังอิทธิพลต่ออักษรในประเทศไทย

พยัญชนะอักษรพราหมี

+	ก	ຂ	ຂ	ມ	ສ
়	া	ঽ	ঁ	ং	ষ
়	ি	ঽ	ঁ	ং	ষ
়	ি	ঽ	ঁ	ং	ষ
়	ি	ঽ	ঁ	ং	ষ
়	ি	ঽ	ঁ	ং	ষ
়	ি	ঽ	ঁ	ং	ষ

พยัญชนะอักษรคุปตะ

ତ	କ	ଖ	ଚ	ମ	ସ
ଠ	ଙ	ଖ	ଛ	ମ	ସୁ
ତ	ି	ଽ	ଁ	ଂ	ଷ
ଠ	ି	ଽ	ଁ	ଂ	ଷ
ତ	ି	ଽ	ଁ	ଂ	ଷ
ଠ	ି	ଽ	ଁ	ଂ	ଷ
ତ	ି	ଽ	ଁ	ଂ	ଷ

พยัญชนะอักษรเทวนารคี

କ	ଗ	ଖ	ଙ	ମ	ଶ
ଚ	ଚ	ଞ	ଝ	ମ	ଷ
କ	ି	ଽ	ଁ	ଂ	ଷ

ຕ	ຖ	ຕ	ଘ	ນ	ນ
ພ	ຟ	ພ	ມ	ມ	ນ
ຍ	ຮ	ລ	ວ	ສ	ມ
ອ	ສ	ດ	ຮ	ຫ	ຖ
ງ	ໂ	ກ		ກ	າ

1.2.3.4 อักษรอินเดียใต้หรืออักษรคุณถ์

อักษรอินเดียใต้หรืออักษรคุณถ์ เช่นเดียวกับอักษรเทวนาครีที่ได้พัฒนามาจากอักษรพราหมี แต่จะมีสัญญาณที่แตกต่างไปจากอักษรฝ่ายเหนือหรืออักษรพราหมี กล่าวคือ อินเดียฝ่ายเหนือมักจะให้ความสนใจกับส่วนบนของตัวอักษร แต่ในขณะที่ทางใต้จะเขียนตัวอักษรให้มีลักษณะห้อยยาวลงมา ในบางกรณีอาจจะมาจากตระหง่านทางด้านอักษร ทั้งนี้ประยุก্ত์หลายท่านให้ความเห็นว่า ชาวอินเดียใต้นิยมใช้ใบลานเขียนหนังสือ จะนั้นสัญญาณของตัวอักษรจึงค่อนข้าง เป็นเส้นโค้งมนแตกต่างไปจากอักษรพราหมีในอารีกสมัยพระเจ้าศอกมหาราช ที่เป็นเช่นนี้ เชเดส์กล่าวว่า ชาวอินเดียฝ่ายเหนือใช้กระดาษเป็นเครื่องเขียนและเขียนตัวอักษรเป็นเหลี่ยมๆ เรียกว่าอักษรเทวนาครี ส่วนชาวอินเดียใต้เขียนบนใบลานและเขียนตัวอักษรเป็นรูปกลมๆ เรียกว่าอักษรคุณถ์ หรือครันถ์ (2503 : 4) หลักฐานที่เป็นอารีกของอักษรอินเดียใต้เริ่มตั้งแต่สมัยของพระเจ้าธรีสิงหารมัน แห่งราชวงศ์ปัลลava (Pallavas) ตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 12 เป็นต้นมา ต่อมาได้พัฒนาเป็นอักษรคุณถ์ หรือครันถะ (Grantha) และได้ใช้แพร่กระจายอยู่ในแคว้นต่างๆ ทางตอนใต้ของอินเดียโดยเรียกชื่อต่างๆ กัน เช่น อักษรทมิฬ อักษร堪නี อักษรமலයాయిం อักษรลังกาในปัจจุบัน เป็นต้น (ธวัช บุณโนทก 2530 : 22)

อักษรอินเดียใต้หรืออักษรปัลลavaที่พบในอินเดีย และในสุวรรณภูมิ หลายแห่งจะอารีกขึ้นในราชปุทธศตวรรษที่ 11 หรือ 12 (กำธร สติรกุล 2530 : 29) แต่มีได้หมายความว่าอักษรชนิดนี้เริ่มมีขึ้นในเวลาดังกล่าวเท่านั้น เพราะในดำราก่อนได้กล่าวต่อไปว่า อักษรอินเดียใต้ที่แปลงมาจากอักษรพราหมีของพระเจ้าศอกมหาราช คงเข้ามาในสุวรรณภูมิตั้งแต่ พุทธศตวรรษที่ 7 หรือ 8 ศิลปะอารีกโวคาน์ ที่พบในประเทศไทยยุคแรก ซึ่ง เชื่อว่าเป็นตัวอักษรเก่าที่สุดในแหล่งอินโดจีน ในระยะใกล้เคียงกันก็มีอารีกเมืองศรีเทพจังหวัดเพชรบูรณ์ ต่อมาได้พบอารีกที่วัดมหาธาตุ จังหวัดนครศรีธรรมราช อารีกประมาณ พ.ศ. 800-1000 อารีกที่ถ้ำเขาจังหวัดราชบุรี อารีกประมาณ พ.ศ. 1000-1100 อารีกเส้าแปดเหลี่ยมที่ศาลาสูง จังหวัดลพบุรี อารีกประมาณ พ.ศ. 1050 และอารีก “เย อมมา...” ที่ศาลาเจ้าในจังหวัดนครปฐม อารีกประมาณ พ.ศ. 1100-1200 (กำธร สติรกุล 2530 : 32-33) จะนั้นจึงยังไม่สามารถตอบได้ว่าจุดเริ่มต้นจริงๆ ของ อักษรอินเดียใต้เริ่มมีมาตั้งแต่เมื่อใด

สรุปสาระสำคัญบทที่ 1

ก่อนหนึ่นนักศึกษาจะต้องทำความเข้าใจกับคำต่อไปนี้เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษา คือ ตัวอักษร เป็นสัญลักษณ์ที่ใช้แทนเสียงเพื่อสื่อความหมายในภาษาพูด

ภาษา เป็นสื่อที่ใช้ทำความเข้าใจระหว่างผู้สื่อและผู้รับสารในรูปต่างๆ แต่นักภาษาศาสตร์ ปัจจุบันส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับคำพูดหรือภาษาพูด

อักษรวิทยา คือ การศึกษา การพัฒนาตัวอักษร โดยพิจารณาจากตัวอักษรที่มีรูปแบบคล้ายคลึงกันและมีอักษรวิธีเหมือนกัน มาศึกษาหาต้นกำเนิดของตัวอักษรเหล่านั้นว่ามาจากต้นแบบชนิดใด จากนั้นจะอธิบายการคลี่คลายของตัวอักษรที่อยู่ในสกุลเดียวกันว่ามีการคลี่คลายอย่างไร ซึ่งจะต้องสมพนธิกับประวัติการสืบทอดทางวัฒนธรรมด้านการเขียนตัวหนังสือด้วย

อักษรธิ เป็นวิธีการประเมินอักษรเป็นคำ โดยมีพยัญชนะ สระ ตัวสะกด วรรณยุกต์ และเครื่องหมายพิเศษต่างๆ

ตัวหนังสือ หมายถึงลายขีดเขียนเป็นสัญลักษณ์ใช้แทนความหมายของภาษาพูดซึ่งปรากฏเป็นคำ

เอกสารโบราณ หมายถึงหลักฐานที่เป็นภาษาและตัวหนังสือสมัยโบราณที่สำเร็จด้วยวิธีหัตถกรรม เป็นเอกสารที่บันทึกสรรวิทยาการของบรรพชนไทยไว้มือญี่ 3 ประเภท

1. จากรัก คือ เอกสารโบราณที่บันทึกลายลักษณ์อักษรเป็นร่องลึกลงในเนื้อของวัตถุ เช่น แผ่นศิลา แผ่นไม้ แผ่นทอง แผ่นเงิน และแผ่นนากระเบื้อง

2. หนังสือใบลานหรือคัมภีร์ใบลาน คือ เอกสารโบราณที่จารตัวอักษรลงบนใบลานมีสายสนองร้อยรวมเป็นผูก ใบลานผูกหนึ่งจะมี 24 ลาน หลาย ๆ ผูกรวมกันเป็นเรื่องซึ่งนับรวมเป็น 1 คัมภีร์ มีไม่ประจำสองอันกับปีหน้าหลังมัดรวมกัน แล้วใช้ผ้าห่อมัดด้วยเชือก เลี้ยบฉลากหรือป้ายบอกชื่อคัมภีร์ไว้ที่หน้าห่อ

3. หนังสือสมุดไทย เป็นเอกสารโบราณที่เขียนรูปตัวอักษรลงบนสมุดไทยที่เป็นกระดาษ แผ่นยาวติดต่อกันเป็นแผ่นเดียว พับกลับไปมาให้เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าสามารถรองรับการเขียนหรือชับลายลักษณ์อักษรเพื่อบันทึกเรื่องต่างๆ ได้ทั้งสองด้าน

นอกจากนี้ยังมีเอกสารโบราณประเภทอื่น ๆ ที่คล้ายหนังสือสมุดไทย คือ

ระดาษเพลา เป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าใช้เขียนหน้าเตียว เช่นกระดาษสา

กระดาษฝรั่ง เป็นแผ่นบาง ๆ ถ้าห่ามาเย็บรวมกันเป็นเล่มเรียกว่าสมุดฝรั่ง

ใบจัม เป็นการบันทึกลงบนแผ่นผ้ารูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า มักจะบันทึกเรื่องทางด้านประวัติศาสตร์

ต่อมา낙คีกษาจะต้องทราบถึงขั้นตอนในการวิัฒนาการของตัวหนังสือ คือเริ่มจากอักษรภาพในลักษณะภาพเหมือน ต่อมาจึงวิวัฒนาการเป็นภาพง่ายๆ ในรูปที่เป็นสัญลักษณ์ แต่อักษรภาพไม่อ่าอื่อความหมายที่เป็นนามธรรมได้ จึงเกิดเป็นอักษรแทนความคิด อย่างไรก็ตามมนุษย์ก็ยังประสบปัญหาในการเขียนเพราะอักษรภาพและอักษร แทนความคิดยากต่อการเขียน เกิดปัญหาในการสื่อสาร ประกอบกับลังคอมมนุษย์เจริญขึ้น มีการใช้คำมากขึ้น จึงเกิดขั้นตอนของอักษรแทนเสียงขึ้นมา

วิัฒนาการของตัวอักษรชนิดต่าง ๆ

1. อักษรภาพ มี

1.1 อักษร Hieroglyphics มีใช้อยู่ 3 ชนิด คือ

1.1.1 อักษร夷โกรลิฟฟิก (Hieroglyphics) ประมาณ 2,900 ปีก่อน คริสตศักราช

1.1.2 อักษร夷ราติค (Hieratics) ประมาณ 600-700 ก่อน คริสตศักราช

1.1.3 อักษรเดโมติก (Demotics) ประมาณ 700-800 ปี ก่อน คริสตศักราช

1.2 อักษรรูปลิม (Cuneiform) เกิดขึ้นประมาณ 3000-4000 ปี ก่อน คริสตศักราช เชื่อกันว่าชาวสumerเรียนเป็นชาติแรกที่คิดอักษรชนิดนี้ขึ้นใช้ ในระยะแรกจะเขียนลงบนแผ่นดินเหนียว แต่ต่อมาเมื่อเห็นว่าการกดรูปลิมลงบนแผ่นดินเหนียวอาจได้ตัวอักษรที่ไม่ชัดเจนและดินเหนียวแตกหักง่าย จึงใช้วัสดุอื่นแทน เช่น หิน เหล็ก แก้ว วัสดุที่ใช้จารึกหรือเขียนก็เป็นของแข็งมีคม จะได้เจาะลงไปในเนื้อวัสดุให้เห็นชัดเจน จึงเรียกอักษรชนิดนี้ตามอาการที่ทำหรือเครื่องขีดที่เป็นรูปลิมว่า “อักษรรูปลิม”

1.3 อักษรภาพของจีนตัวอักษรจีนเป็นทั้งอักษรภาพและอักษรแทนความคิดใช้กันในหมู่ชาวจีน เมื่อประมาณ 2500 ปี ก่อน พ.ศ. ปัจจุบันมีผู้ใช้ประมาณ 1/4 ของประชากรโลก

2. อักษรแทนเสียง ชาวพินีเชื่อว่าตัวอักษรที่ใช้เมื่อประมาณ 850 ปี ก่อน พ.ศ. โดยเลือกใช้อักษร夷โกรลิฟฟิก อักษร夷ราติค อักษรรูปลิม ฯลฯ นำมาปรับใช้เขียนในภาษาของตน มีพยัญชนะอยู่เพียง 19 ตัว แต่ต่อมาเมื่อชาวกรีกรับไปใช้จึงคิดสร้างเพิ่มขึ้นอีก 3 ตัว อักษรชนิดนี้เรียนได้ง่าย ใช้ได้สะดวกกว่าอักษรชนิดอื่นๆ ที่เคยมีมา จึงทำให้ชาติต่างๆ ในกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และอินโดจีนเปลี่ยนนิยมใช้ตาม

อักษรโบราณที่ใช้ในประเทศไทย มีดังนี้

- อักษรพระมหาเริ่ม มีขึ้นก่อนสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช (พ.ศ. 271-311) อักษรพระมหาเริ่มที่ปรากฏอยู่ในจารึกต่างๆ มีลักษณะคล้ายอักษรพินีเชียนเขียนจากซ้ายไปขวา แต่อักษรของพินีเชียนมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอที่จะใช้เขียนภาษาสันสกฤต ชาวอินเดียจึงคิดประดิษฐ์พยัญชนะเพิ่มขึ้นอีก 15 ตัว รวมทั้งเพิ่มพยัญชนะพิเศษคือ นิคหิต สาร อา อี ��

อักษรพราหมีจะมีรูปสัญลักษณ์ผิดแผลกไปตามกาลเวลา สถานที่ และลายมือของผู้เขียนแม้ตัวอักษรพราหมีที่ Jarvis ในรัชกาลพระเจ้าโคมราชา ก็ยังต่างกันตามถิ่นที่ใช้และลายมือที่ Jarvis ต่อมาตัวอักษรพราหมีได้วัดนาการเป็นอักษรเทวนารี อักษรคุณถ์ (คุณถ์) เป็นต้น

- อักษรขอมีชีวิโนสมัยเดียวกับอักษรพราหมี แต่นิยมใช้กันทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ บริเวณตะวันตกของลุ่มน้ำลินธุถึงแคว้นปัญจาย (Panjab) ทางตะวันตกพบที่อาฟกานิสถาน ทางทิศใต้พบเป็นบางส่วนจาก Mohenjodaro นอกจากนั้นยังพบอักษรชนิดนี้ในแคนดะหาระ (Gandhara) และ Chinese Turkistan มีทิศของการเขียนจากขวาไปซ้าย

อักษรชนิดนี้ใช้ในวงแคบกว่าอักษรพราหมี และได้ใช้ต่อ กันมาจนถึงสมัยของพระเจ้ากันิษกะแห่งราชวงศ์กุขณาภ (Kushanas) ประมาณพุทธศตวรรษที่ 7-8 หลังจากนั้นอักษรขอมีชีวิโนถูกนำไปจากอินเดียก่อนพุทธศตวรรษที่ 10

- อักษรเทวนารี ได้วัดนาการมาจากอักษรพราหมี และปรากฏเป็นชั้นประมาณ พุทธศตวรรษที่ 14 ปรากฏหลักฐานใน Jarvis ของพระเจ้าชาอยิงเกทะ อักษรชนิดนี้ได้แพร่กระจายไปจากภาคเหนือของอินเดีย เป็น อักษรธิเบต อักษรเนปาล อักษรเมียร์ อักษรเบงกอล ฯลฯ

- อักษรอนเดียใต้ หรืออักษรคุณถ์ ได้วัดนาการมาจากอักษรพราหมี หลักฐานที่เป็น Jarvis ของอักษรชนิดนี้ เริ่มตั้งแต่สมัยของพระเจ้า Narasinghamanแห่งราชวงศ์ปัลลava ประมาณพุทธศตวรรษที่ 12 เป็นต้นมา ใช้กันแพร่หลายในทางตอนใต้อินเดียโดยเรียกชื่อต่างๆ กัน

อย่างไรก็ตามอักษรชนิดนี้ปรากฏอยู่ในเอกสารในยุคเนี้ย มีอายุถึงพุทธศตวรรษที่ 7 หรือ 8 แต่ในประเทศไทยจะมีอายุถึงพุทธศตวรรษที่ 9 หรือ 10 จึงยังไม่สามารถตอบได้ว่าจุดเริ่มต้นจริงๆ ของอักษรอนเดียใต้มีมาตั้งแต่เมื่อใด

คำถ้ามห้ายบห

1. ตัวอักษรและภาษามีความแตกต่างกันอย่างไร
2. อักษรวิทยา เป็นวิชาที่ว่าด้วยเรื่องใด
3. เอกสารโบราณ หมายถึงเอกสารชนิดใด แบ่งออกเป็นกี่ประเภท
4. จงอธิบายถึงขั้นตอนต่างๆ หรือวิัฒนาการของตัวอักษรมาโดยลังเขป
5. อักษรภาพ ที่เป็นที่รู้จักกัน คืออักษรอะไรบ้าง
6. อักษรแทนเลียง เกิดขึ้นด้วยเหตุใด และอักษรชนิดนี้ได้แพร่กระจายไปยังประเทศต่างๆ ด้วยวิธีใด
7. ท่านเชื่อหรือไม่ว่า อักษรพราหมีได้ยืดตัวอักษรพินัยยนเป็นอักษรตันแบบ จงอธิบาย
8. ข้อแตกต่างระหว่างตัวอักษรพราหมีและอักษรขอมูลี คืออะไร
9. อักษรพราหมีมีขั้นตอนในการวิัฒนาการเป็นอักษรเทวนารีอย่างไร
10. เพาะเหตุใดอักษรเทวนารีและอักษรคุณถึงเขียนต่างกัน แม้จะมีอักษรตันแบบอย่างเดียวกัน
11. พอจะทราบได้หรือไม่ว่าอักษรปัลลวะที่ปรากฏหลักฐานเท่าที่พบในปัจจุบันเกิดขึ้นเมื่อใด
12. ระหว่างอักษรเทวนารีและอักษรอินเดียใต้ อักษรชนิดใดเกิดขึ้นก่อน